

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 209/06-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 6. decembra 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti Bc. Ľ. G., H., zastúpeného advokátom JUDr. J. G., H., namietajúcej porušenie jeho základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Humenné č. k. 19 P 225/02-308 zo 17. februára 2005 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 6 Co P 11/2005-337 z 31. januára 2006 takto

r o z h o d o l :

1. Právo Bc. Ľ. G. na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 6 Co P 11/2005-337 z 31. januára 2006 p o r u š e n é b o l o .

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 6 Co P 11/2005-337 z 31. januára 2006 s a z r u š u j e a vec sa mu vracia na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Bc. Ľ. G. n e p r i z n á v a finančné zadost'učinenie.

4. Bc. Ľ. G. p r i z n á v a úhradu trov konania v sume 5 788 Sk (slovom päťtisícšesťstoosemdesiatosem slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Prešove p o v i n n ý zaplatiť na účet advokáta JUDr. J. G., H., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. júna 2006 doručená s'ťažnosť Bc. Ľ. G., H. (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. G., H., v ktorej namieta porušenie svojho základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „Listina“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) č. k. 19 P 225/02-308 zo 17. februára 2005 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Co P 11/2005-337 z 31. januára 2006.

Zo s'ťažnosti vyplýva, že okresný súd v konaní o zverenie do výchovy a určenie výživného napadnutým rozsudkom okrem iného zaviazal s'ťažovateľa zaplatiť výživné na maloletú M. G. za obdobie od 20. decembra 2001 do 31. decembra 2002 (tzv. zmeškané obdobie), a to napriek tomu, že predchádzajúcim rozsudkom okresného súdu sp. zn. 19 P 225/2002 z 26. januára 2004 bolo konanie o určenie výživného za čas od 1. septembra 1999 do právoplatnosti rozsudku zastavené z dôvodu späťvzatia návrhu dotknutými účastníkmi konania. S'ťažovateľ tvrdí, že odvtedy nenastala žiadna právne relevantná skutočnosť, ktorou by došlo k negácii skoršieho späťvzatia návrhu a ani nebolo vydané uznesenie prvostupňového súdu, ktorým by sa začalo konanie bez návrhu v súlade s § 82 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Na túto skutočnosť s'ťažovateľ poukázal vo svojom odvolaní proti predmetnému rozsudku okresného súdu. Napriek tomu krajský súd

napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu v jeho označenej časti a vo výroku o určení výživného na maloletú M. G. za obdobie od 20. decembra 2001 do 31. decembra 2004. Označený rozsudok krajského súdu bol sťažovateľovi doručený 21. apríla 2006.

Sťažovateľ v sťažnosti taktiež namieta, že napadnuté rozsudky okresného súdu a krajského súdu vychádzali pri určení výživného z nedostatočne zisteného skutkového stavu, pokiaľ ide o jeho reálne príjmy z exekútorskej praxe, a teda jeho „vyživovacie možnosti“ a nedostatočne zohľadnili právoplatný oslobodzujúci rozsudok okresného súdu sp. zn. 3 T 218/2004 z 5. mája 2005 vo veci zanedbania povinnej výživy, ako aj skutočnosť, že jeho otcovstvo k maloletej nebolo jednoznačne preukázané, keďže matka maloletej odmieta podrobenie sa odberu na skúšku DNA.

Na tomto základe sťažovateľ tvrdí, že napadnutými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu boli porušené jeho ústavou garantované práva, a preto navrhuje, aby ústavný súd:

„1. Sťažnosti vyhovel a vydal nález, že v konaní, ktoré bolo všeobecnými súdmi zavŕšené napadnutým rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. j. 6 Co P/11/2005-337 z 31. 01. 2006 boli porušené:

- a) Základné práva sťažovateľa garantované v čl. 47 odst. 3) Ústavy SR, resp. článok 37 odst. 3) Listiny základných práv a slobôd publikovaný pod č. 23/1991 Zb., t. j. že:
- Všetci účastníci sú si v (súdnom) konaní rovní,*
- b) Základné právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie garantované článkom 6 odst. 1) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd vyhláseného pod č. 209/1992 Zb.,*

2. Zrušuje rozhodnutie Krajského súdu v Prešove č. j. 6 Co P/11/2005-337 z 31. 01. 2006 a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie, t. j. opätovné prerokovanie a rozhodnutie v súlade s patričným právnym názorom,

3. Priznáva sťažovateľovi primerané finančné zadošťačenie.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 209/06-9 zo 14. júna 2006 ju v časti namietajúcej porušenie označených práv sťažovateľa rozsudkom krajského súdu č. k. 6 Co P 11/2005-337 z 31. januára 2006 prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti ju odmietol pre nedostatok svojej právomoci. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu krajského súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti.

Právny zástupca sťažovateľa sa vyjadril, že trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predseda kolégia krajského súdu ústavnému súdu oznámil, že súhlasí s tým, aby bolo „v predmetnej veci rozhodnuté bez našej účasti“.

Vyjadrenie krajského súdu k sťažnosti sťažovateľa podpísané predsedom kolégia krajského súdu bolo ústavnému súdu doručené 26. júla 2006. Okrem iného sa v ňom uvádza:

„...Predmetná vec napadla na Krajský súd v Prešove na odvolacie konanie dňa 25. 5. 2005 a bola zaradená pod vyššie uvedení sp. zn. 6 CoP 11/2005.

Po naštudovaní veci a zvládnutí jej skutkovej a právnej náročnosti bolo vo veci rozhodnuté dňa 31. 1. 2006 a po napísaní rozhodnutia a jeho kontrole bola dňa 7. 3. 2006 vec zaslaná Okresnému súdu Humenné.

V priebehu prvostupňového konania otec maloletej podal návrh na prerušenie konania a to z dôvodu, že na prvostupňovom súde prebieha ďalšie konanie o zapretie otcovstva. Prvostupňový súd sa s návrhom na prerušenie konania nevysporiadal. Z uvedeného dôvodu o návrhu na prerušenie konania rozhodol odvolací súd. Odvolací súd návrh na prerušenie konania zamietol. Tým, že prebieha konanie o určenie otcovstva takéto konanie nie je dôvodom na prerušenie konania týkajúceho sa určenia výživného. Podľa zákona o rodine otcovstvo sa určuje tromi spôsobmi a to na základe domnienok otcovstva, súhlasným vyhlásením rodičov alebo rozhodnutím súdu. Otcovi platí až do zapretia otcovstva domnienka, že otcom dieťaťa je manžel matky. Opak doposiaľ nebol preukázaný a z podaného odvolania nevyplýva, aby táto domnienka bola vyvrátená.

Z uvedeného dôvodu súd návrh na prerušenie konania zamietol.

Pokiaľ ide o určenie výživného zo strany prvostupňového súdu, odvolací súd potvrdil rozsudok prvého stupňa v jeho napadnutej časti, t. j. vo výroku o určenie výživného na maloletú M. zo strany otca za obdobie od 20. 12. 2001 do 31. 12. 2004. V prevyšujúcej časti bolo rozhodnuté z toho dôvodu, že prvostupňový súd nezistil majetkové pomery za uvedené obdobie, t. j. za rok 2004.

Vo výroku o určenie výživného od 1. 1. 2005 do budúca ako aj vo výroku o náhrade trov konania v tomto rozsahu bola vec zrušená a vrátená prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Prvostupňový súd bude mať povinnosť vykonať ďalšie dokazovanie ohľadom výšky príjmu otca maloletej. Odvolateľ, čiže otec maloletej namietal príjem za zrušujúce obdobie a prvostupňový súd sa nevysporiadal s príjmom otca za uvedené obdobie. Z uvedeného dôvodu súd rozsudok súdu prvého stupňa v prevyšujúcej časti zrušil a vrátil na ďalšie konanie. Pretože v prevyšujúcej časti bol rozsudok zrušený povinnosťou prvostupňového súdu bude rozhodnúť vo výroku aj o náhrade trov konania a trov odvolacieho konania.

Preto okolnosti uvádzané navrhovateľom v ústavnej sťažnosti považujeme za nedôvodné a predmetnú sťažnosť navrhujeme zamietnuť.“

Ústavný súd nariadil verejné pojednávanie vo veci na 24. október 2006. Na ústnom verejnom pojednávaní sa zúčastnil len právny zástupca sťažovateľa, ktorý v zásade zotrval na písomnej sťažnosti. Na ústnom pojednávaní neodznali žiadne nové skutočnosti relevantné pre rozhodnutie ústavného súdu.

Ústavný súd odročil verejné ústne pojednávanie na 6. december 2006. Krajský súd po doručení oznámenia o odročení pojednávania oznámil 20. novembra 2006 ústavnému súdu, že sa na verejnom ústnom pojednávaní 6. decembra 2006 nezúčastní.

Právny zástupca sťažovateľa oznámil na ústnom verejnom pojednávaní, že si uplatňuje úhradu trov konania, ktorú vyčíslil v trojdňovej lehote po uskutočnení verejného ústneho pojednávania; úhradu trov konania však právny zástupca sťažovateľa nevyčíslil.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na rovnosť v konaní upraveného v čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 Listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 6 Co P 11/2005-337 z 31. januára 2006.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 37 ods. 3 Listiny všetci účastníci konania sú si rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu ...

Z obsahu sťažnosti a zistení ústavného súdu vyplýva, že okresný súd v konaní o zverenie do výchovy a určenie výživného napadnutým rozsudkom okrem iného zaviazal sťažovateľa zaplatiť výživné na maloletú M. G. za obdobie od 20. decembra 2001 do 31. decembra 2002 (tzv. zmeškané obdobie), a to napriek tomu, že predchádzajúcim rozsudkom okresného súdu sp. zn. 19 P 225/2002 z 26. januára 2004 bolo konanie o určenie výživného za čas od 1. septembra 1999 do právoplatnosti rozsudku zastavené z dôvodu späťvzatia návrhu. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 3. apríla 2004.

Z namietaného rozsudku krajského súdu, ako aj vyjadrenia krajského súdu vyplýva, že tento okrem iného potvrdil rozsudok okresného súdu v jeho napadnutej časti a vo výroku o určení výživného na maloletú M. zo strany otca za obdobie od 20. decembra 2001 do 31. decembra 2004 a zaviazal otca (sťažovateľa) zaplatiť dlžné výživné za toto obdobie do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Zo zistenia ústavného súdu zároveň vyplýva, že krajský súd sa v odôvodnení svojho rozsudku vôbec nezaoberal skutočnosťou, že okresný súd predchádzajúcim svojím rozsudkom sp. zn. 19 P 225/2002 z 26. januára 2004 konanie o určení výživného za čas od 1. septembra 1999 zastavil, a to napriek tomu, že na túto skutočnosť sťažovateľ vo svojom odvolaní z 15. apríla 2005 doručenom okresnému súdu 18. apríla 2005 upozornil a namietal ju ako zákonnú prekážku konania.

Z obsahu uvedeného odvolania sťažovateľa podľa názoru ústavného súdu vyplýva, že išlo o kľúčový dôvod, o ktorý sťažovateľ, resp. jeho právny zástupca oprel svoje odvolanie. Ústavný súd v tejto súvislosti upozornil na § 212 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého je odvolací súd rozsahom a dôvodmi odvolania viazaný. Ústavný súd zároveň konštatoval, že na túto námietku sťažovateľa, ktorá sa opakovala aj v jeho sťažnosti adresovanej ústavnému súdu, krajský súd nereagoval ani vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa.

Vychádzajúc z textu citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy je systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou,

prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím, došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Z obsahu sťažnosti, dokumentácie predloženej sťažovateľom, ako aj súdneho spisu týkajúceho sa namietaného konania vyplýva, že v danom prípade je namietaný rozsudok krajského súdu č. k. 6 Co P 11/2005-337 z 31. januára 2006 v časti, v ktorej bolo povinnosťou krajského súdu vysporiadať sa s námietkou sťažovateľa (uvedenou v jeho odvolaní) o tom, že konanie o určenie výživného za čas od 1. septembra 1999 bolo právoplatne zastavené, zjavne neodôvodnený, pričom sa nedotkol otázky, prečo rozhodoval po späťvzatí návrhu (pretože vo všeobecnosti platí, že nemožno rozhodovať o tom, čo sa vzalo späť), čo ústavný súd považoval z ústavného hľadiska za neospravedliteľné a neudržateľné, a preto rozhodol o tom, že označeným rozsudkom došlo k porušeniu ústavou chráneného práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie.

Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva sťažovateľa na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 Listiny ústavný súd konštatoval, že vyslovenie porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru na zabezpečenie nápravy vo veci a poskytnutie účinnej ochrany sťažovateľovi postačuje, pričom zaoberať sa podrobnejšie dôvodmi porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 Listiny, ktoré sťažovateľ vidí najmä v tom, že okresný súd a následne krajský súd nedostatočne prihliadli na ním navrhované dôkazy, a tým spôsobili nerovnosť účastníkov namietaného konania, by presahovalo rámec jeho subsidiárnej funkcie pri ochrane ústavou chránených práv fyzických osôb alebo právnických osôb, a preto sa

obmedzil vo výrokovej časti tohto nálezu len na vyslovenie porušenia práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 6 Co P 11/2005-337 z 31. januára 2006 a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Ústavný súd v súvislosti s týmto návrhom sťažovateľa dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby využil aj svoju ďalšiu právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, a preto vyhovel návrhu sťažovateľa a zrušil označený rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Krajský súd bude v ďalšom konaní vo veci podľa § 56 ods. 7 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

V nadväznosti na rozhodnutie ústavného súdu o tom, že bolo porušené právo sťažovateľa podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, zaoberal sa ústavný súd aj žiadosťou sťažovateľa o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Svoju žiadosť o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia konkretizoval sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu na verejnom pojednávaní, keď poukázal na skutočnosť, že nezákonným postupom súdov v priebehu šiestich rokov bola permanentne znižovaná ľudská dôstojnosť a vážnosť sťažovateľa a pravidelne mu bola spôsobovaná hlboká psychická trauma, čo mu sťažovalo vysokoškolské štúdium a neskôr (po ukončení štúdia) zabezpečovanie chodu

exekútorského úradu. Právny zástupca sťažovateľa poukázal tiež na skutočnosť, že sťažovateľ napriek tomu, že ešte nebolo právoplatne určené v súdnom konaní jeho otcovstvo, už zaplatil na výživnom na maloletú M. 173 322 Sk.

Ústavný súd sa nestotožnil s touto argumentáciou sťažovateľa a finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nepriznal. Považoval za postačujúce vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa a vrátenie napadnutého rozsudku krajskému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom JUDr. J. G. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 5 788 Sk (slovom päťtisícšesťstoosemdesiatosem slovenských korún) spolu za dva úkony právnej pomoci (prevzatie veci a spísanie sťažnosti) podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (vypočítanou zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2005 v sume 16 381 Sk, t. j. dvakrát 2730 Sk a dvakrát 164 Sk za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné, pretože išlo o úkony urobené v roku 2006), ktoré považoval za účelne vynaložené náklady právnej služby.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. decembra 2006